

DOROTA DRUŻYŁOWSKA

<https://orcid.org/0000-0002-1246-406X>

Uniwersytet Wrocławski

Наталья В. Кабьяк, *Любимые советские фильмы на уроке РКИ: учебное пособие*, Флинта, Москва 2022, 392 s.

Любимые советские фильмы на уроке РКИ: учебное пособие autorstwa Natallii Kabiak (red. nauk. Larissa Andriejewa) to podręcznik do nauki języka rosyjskiego oparty na filmach fabularnych studia Mosfilm¹.

Mimo bogatej oferty materiałów do nauczania języka rosyjskiego jako obcego (opracowanych zarówno na gruncie rosyjskim, jak i polskim) brak jest opracowań, które by w sposób kompleksowy i systematyczny proponowały pracę z tekstami kultury, jakimi są radzieckie filmy. Omawiany podręcznik w sposób istotny wypełnia tę lukę.

Punktem wyjścia organizacji materiału jest dziesięć wybranych filmów fabularnych z lat 1966–1987, zaprezentowanych w układzie chronologicznym² (*Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика*, *Бриллиантовая рука*, *Джентльмены удачи*, *Иван Васильевич меняет профессию*, *Невероятные приключения итальянцев в России*, *Служебный роман*, *Москва слезам не верит*, *Осенний марафон*, *Самая обаятельная и привлекательная*, *Где находится нофелет?*). Bezsprzecznie wszystkie zaproponowane produkcje reprezentują „klasykę gatunku”: z jednej strony zdążyły zająć istotne miejsce we współczesnej rosyjskiej przestrzeni kulturowej, z drugiej — cieszą się niesłabnącą

¹ Wszystkie filmy są dostępne do obejrzenia na stronie internetowej studia filmowego Mosfilm (cinema.mosfilm.ru), wybrane z nich można oglądać z napisami.

² W związku z chronologicznym kluczem organizacji materiału kolejność filmów nie odzwierciedla stopnia trudności i złożoności prezentowanych treści (co autorka omówiła we Wstępie do podręcznika, por. Н. Кабьяк, *Любимые советские фильмы на уроке РКИ: учебное пособие*, Флинта, Москва 2022, s. 4.

popularnością wśród kolejnych pokoleń Rosjan. Co ważne, radzieckie filmy fabularne zawierają jednostki leksykalne charakterystyczne dla potocznej odmiany języka rosyjskiego, słownictwo o zabarwieniu emocjonalnym, frazeologię oraz tzw. skrzydlate słowa i wyrażenia, które są aktywnie używane przez jego rodzimych użytkowników.

Bez wątpienia praca z materiałami audiowizualnymi wpływa wyjątkowo korzystnie na proces uczenia się: aktywizowane są różne kanały odbioru, a dostarczanie bodźców w postaci obrazów i dźwięku, a także wprowadzenie elementów, które zakładają zaangażowanie emocjonalne uczących się (np. współodczuwanie z bohaterami filmu, elementy humorystyczne), mają nieocenione znaczenie dla procesu przyswajania wiedzy.

W proponowanych materiałach pracę z filmem potraktowano kompleksowo oraz zastosowano najnowsze zdobycze metodyki nauczania języków obcych. Założenia teoretyczno-metodyczne znajdują odzwierciedlenie w algorytmie pracy podręcznikiem, który proponuje autorka (s. 4). Algorytm sprowadza się do trzech etapów: 1) praca przed obejrzeniem filmu, nastawiona na przygotowanie do projekcji poprzez wyeliminowanie potencjalnych trudności leksykalnych, które mogą pojawić się podczas oglądania; 2) wspólne lub samodzielne oglądanie filmu; 3) praca po projekcji filmowej³. Ostatni etap stanowi najobszerniejszą część każdego rozdziału i obejmuje wiele zróżnicowanych zadań. Przewidziano w nim ćwiczenia poświęcone kluczowym filmowym dialogom (których transkrypcję zamieszczono w książce), bohaterom filmów, zawarto liczne pytania i tematy do dyskusji. Ponadto umieszczono w podręczniku ćwiczenia leksykalno-gramatyczne (w tym słowotwórcze, frazeologiczne) oraz nastawione na rozwijanie sprawności mówienia i pisanie. Każdy rozdział zakończono testem dla uważnych widzów (тест для внимательных зрителей). Zaproponowany algorytm pozwala maksymalnie wykorzystać potencjał filmu poprzez poddanie go wieloaspektowej i dogłębnej analizie.

W ćwiczeniach leksykalnych szczególną uwagę zwrócono na skrzydlate słowa i wyrażenia pochodzące z filmów. Należą one do jednostek lingwokultury, a ich znajomość pozwala nie tylko na efektywną komunikację z rodzimymi użytkownikami języka, ale gwarantuje także lepsze rozumienie kultury, zwyczajów i obyczajów, systemu

³ Taki układ ćwiczeń odwzorowuje typowy schemat organizacji pracy z tekstem (np. рог.: предтекстовые, притекстовые, послетекстовые упражнения: Э. Азимов, А. Щукин, *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*, Икар, Москва 2009, s. 210, 220, 205).

norm i wartości danej społeczności językowej. Skrzydlate słowa i wyrażenia można zaliczyć do grupy tzw. fenomenów precedensowych (прецедентные феномены), a konkretnie – wypowiedzi precedensowych: „прецедентное высказывание: являющийся коллективным достоянием обусловленный культурой результат эмоционально-образного восприятия уникального высказывания, который обладает фиксированной языковой формой”⁴. Skrzydlate słowa i wyrażenia zostają w podręczniku wyjaśnione i opatrzone komentarzem kulturologicznym, po czym są wprowadzone do ćwiczeń, które zakładają ich aktywne użycie. Tym samym pojawiają się we wszystkich typach zadań: najpierw rozwijających umiejętności receptywne (słuchanie, czytanie), następnie produktywne (tworzenie własnych tekstów); taki schemat pracy pozwala na efektywne przyswojenie wspomnianych jednostek i wprowadzenie ich do aktywnego zasobu leksykalnego uczniów.

Niekwestionowaną wartością podręcznika jest jego potencjał w rozwijaniu u uczących się kompetencji lingwo-socjokulturowej oraz historycznej i realioznawczej, przy jednoczesnej pracy nastawionej *stricte* na opanowanie języka obcego. Na uznanie zasługuje zarówno dobór zagadnień, jak i wnikliwe opracowanie każdego z nich. Właśnie bogactwo i różnorodność tematów, podanych w atrakcyjny, przystępny sposób oraz autorskie opracowanie każdego z nich jest jednym z głównych walorów niniejszej książki.

Podręcznik przeznaczony jest dla uczących się języka rosyjskiego jako obcego na poziomie ТРКИ–2⁵ (odpowiednik B2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego⁶) oraz ТРКИ–3⁷ (odpowiednio: C1). Warto zaznaczyć, że ćwiczenia mogą być pomocne podczas przygotowywania (się) do testów certyfikatowych na wspomnianych poziomach, poprzez ćwiczenie sprawności słuchania,

⁴ В. Красных, *Словарь и грамматика лингвокультуры; Основы психолингвокультурологии*, Гнозис, Москва 2016, s. 294.

⁵ Por.: Т. Иванова и др., *Государственный образовательный стандарт по русскому языку как иностранному. Второй уровень. Общее владение*, Златоуст, Москва-Санкт-Петербург 1999.

⁶ Por.: Rada Europy: D. Coste, B. North, J. Sheils, J. Trim, *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, przeł. W. Martyniuk, Wydawnictwo CODN, Warszawa 2003.

⁷ Por. Т. Иванова и др., *Государственный образовательный стандарт по русскому языку как иностранному. Третий уровень. Общее владение*, Златоуст, Москва-Санкт-Петербург 1999.

mówienia i pisania (typy zadań korespondują z zadaniami egzaminacyjnymi). Nakład pracy z podręcznikiem obejmuje nieco ponad 70 godzin.

Podręcznik można wykorzystać jako podstawowy lub uzupełniający na rusycystycznych studiach filologicznych np. w ramach przedmiotu praca z tekstem (aspekt praktycznej nauki języka rosyjskiego) lub zajęciach realioznawczych czy też poświęconych rosyjskiej kulturze popularnej. Opracowanie może być także z powodzeniem wykorzystywane na lektoratach, w szkołach ponadpodstawowych lub na kursach językowych. Jednocześnie podręcznik może posłużyć do pracy samodzielnej. W związku z zakładanym poziomem biegłości językowej wszystkie polecenia sformułowano w języku rosyjskim, co sprawia, że jest on uniwersalny i może być wykorzystywany niezależnie od języka ojczystego uczących się.

Różnorodność oferowanych zadań i form pracy odzwierciedlają bogate doświadczenie dydaktyczne autorki. Proponowane w podręczniku materiały, będące efektem pracy praktyka o doskonałych podstawach teoretycznych, były wielokrotnie testowane i doskonalone podczas zajęć ze studentami na Uniwersytecie w Melbourne.

Biorąc pod uwagę omówione zalety podręcznika, można stwierdzić z pełnym przekonaniem, że jest on wyjątkowo wartościowym opracowaniem, które zapewni lektorom nieocenioną pomoc w organizacji procesu dydaktycznego, a atrakcyjne materiały będą satysfakcjonujące zarówno dla uczącego się, jak i nauczającego.

REFERENCES

- Azimov, El'khan, Shchukin Anatolij. *Novyy slovar' metodicheskikh terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazykam)*. Moskva: Ikar, 2009 [Азимов, Эльхан, Шукин Анатолий. *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва: Икар, 2009].
- Ivanova, Tamara at al. *Gosudarstvennyy obrazovatel'nyy standart po russkomu yazyku kak inostrannomu. Vtoroy uroven'. Obshcheye vladeniye*. Moskva–Sankt-Peterburg: Zlatoust, 1999 [Иванова, Тамара и др., *Государственный образовательный стандарт по русскому языку как иностранному. Второй уровень. Общее владение*. Москва–Санкт-Петербург: Златоуст, 1999.]
- Ivanova, Tamara at al., *Gosudarstvennyy obrazovatel'nyy standart po russkomu yazyku kak inostrannomu. Tretiy uroven'. Obshcheye vladeniye*. Moskva–Sankt-Peterburg: Zlatoust, 1999 [Иванова, Тамара и др., *Государственный образовательный стандарт по русскому языку как иностранному. Третий уровень. Общее владение*. Москва–Санкт-Петербург: Златоуст, 1999].

RECENZJE

- Kabiak, Natal'ya. *Lyubimyye sovetskiye fil'my na uroke RKI: uchebnoye posobiye*. Moskva: Flinta, 2022 [Кабяк, Наталья. *Любимые советские фильмы на уроке РКИ: учебное пособие*. Москва: Флинта, 2022].
- Krasnykh, Viktoriya. *Slovar' i grammatika lingvokul'tury. Osnovy psikholingvokul'turologii*. Moskva: Gnozis, 2016 [Красных, Виктория. *Словарь и грамматика лингвокультуры. Основы психолингвокультурологии*. Москва: Гнозис, 2016].
- Rada Europy: Coste, Daniel; North, Brian; Sheils, Joseph; Trim, John. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. Transl. Martyniuk, W. Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2003.